

УПРАВЛІННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВ: СУТНІСНИЙ АСПЕКТ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розкрито трактування сутності категорій «бізнес-процес» і «управління бізнес-процесами». Обґрунтовано, що оптимізація бізнес-процесів може здійснюватись двома пріоритетними шляхами: еволюційним – через постійне удосконалення та революційним – через радикальні зміни.

Ключові слова: бізнес-процес, управління, оптимізація, реінжиніринг, підприємство.

Abstract

The interpretation of the essence of the categories "business process" and "business process management" is revealed. It is substantiated that the optimization of business processes can be carried out in two priority ways: evolutionary - through constant improvement and revolutionary - through radical changes.

Key words: business process, management, optimization, reengineering, enterprise.

Вступ

Сучасні умови функціонування українських підприємств вимагають від них оперативної та гнучкої адаптації до динамічного середовища. Системні зовнішні виклики, зокрема наслідки пандемії Covid-19, правовий режим воєнного стану, а також значна економічна й політична нестабільність, провокують трансформацію внутрішніх виробничо-господарських процесів. Це актуалізує потребу в модернізації підходів до менеджменту бізнес-процесів. З огляду на це, першочерговим завданням дослідження є теоретичне обґрунтування категорій «бізнес-процес» і «управління бізнес-процесами», а також класифікація їх видів та систематизація методів оптимізації.

Результати дослідження

Для більшості вітчизняних суб'єктів господарювання побудова якісної системи процесного менеджменту є стратегічним пріоритетом. Такий підхід дає змогу визначати інноваційні вектори розвитку, оптимізувати розподіл наявних ресурсів та гарантувати стабільну конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Розкриємо сутність категорій «бізнес-процеси» та «управління бізнес-процесами». Глушчевський В. В. зазначає, що бізнес-процеси є сукупністю дій та заходів, що взаємодіють між собою з метою створення продуктів або послуг, які мають цінність для клієнтів [1, с. 140]. Ці процеси спрямовані на аналізування ефективності підприємства, виявлення недоліків в роботі, а також удосконалення та оптимізацію роботи при необхідності. Нищенко О. В. підкреслює, що особливість бізнес-процесів – це взаємопов'язані кроки, які засновані на використанні економічних ресурсів та мотивації для досягнення спільних результатів і цілей [2, с. 129]. Остапчук Т.П. стверджує, що бізнес-процеси – це сукупність взаємопов'язаних дій, які за допомогою використання відповідних технологій дають можливість перетворити входи (ресурси) у виходи (результати), які є цінними для споживачів і сприяють підвищенню вартості підприємства [3, с. 148].

Водночас Єршова О.О. [4] пропонує таке визначення бізнес-процесу: це будь-який систематичний взаємопов'язаний з іншими вид діяльності підприємства, який алгоритмічно описує підприємство всередині, має чітко окресленого власника, і стосується перетворення вхідних ресурсів в кінцевий, документально закріплений продукт на виході, що має споживчу цінність для внутрішнього чи зовнішнього споживача.

За твердженням Єршової О.О. критерієм оптимальності та успішності бізнес-процесу є бізнес-процес, який забезпечує реалізацію бізнес-цілей підприємства, що визначені у чітких термінах і кількісних показниках, які використовуються як критерії оптимізації [4, с. 68]. Узагальнюючи наведені трактування, вважаємо, що найбільш ємким та ґрунтовним є визначення наведене науковцем Т.П. Остапчуком.

При розкритті сутності поняття «управлінням бізнес-процесами» Єршова О.О. [4] обґрунтовує, що це цілеспрямована діяльність власників та вищого менеджменту на бізнес-процеси за рахунок розробки та реалізації управлінських рішень з допомогою сукупності методів і засобів впливу з метою забезпечення задоволеності кінцевого споживача бізнес-процесу й прискорення темпів зростання показників розвитку підприємства.

З наукової позиції, управління бізнес-процесами розглядається як управлінська дисципліна, яка вивчає вплив управлінських суб'єктів на процеси функціонування підприємства для розробки обґрунтованих ефективних рішень.

Згідно позиції Рєпіна І.М. [5] управління бізнес-процесами – це безперервний цикл управління, який синтезує оцінку всіх його етапів – планування, аналіз, впровадження, контроль, оптимізацію та покращення, що спрямоване на постійний моніторинг бізнес-процесів і прийняття відповідних управлінських рішень при відхиленні процесу від запланованих показників. Розкрита система управління повинна комплексно підходити до проблематики: виявляти первісні причини проблем, виявляти та усувати виявлені невідповідності.

З огляду на сучасні реалії перманентної нестабільності розвитку українських підприємств для забезпечення ефективності їх функціонування важливим є неперервне вдосконалення та адаптація до змін і вимог споживачів. Оптимізація бізнес-процесів є ключовим елементом організаційного розвитку, що включає послідовність кроків для ідентифікації, аналізу та покращення існуючих процесів на основі таких цілей, як підвищення фінансових результатів, продуктивності та зниження витрат [6, с. 89]. Практика розвитку підприємств засвідчує, що бізнес-процеси переважно вдосконалюються двома основними шляхами: еволюційним – через неперервне удосконалення та революційним – через радикальні зміни. Еволюційний підхід застосовується при відсутності потреби у суттєвих змінах у бізнесі, революційний метод використовується для здійснення значних перетворень і трансформацій, таких як повна автоматизація процесів чи запуск нових продуктів.

На сьогодні, враховуючи сучасні виклики, найбільш ефективними методами удосконалення бізнес-процесів є реінжиніринг та оптимізація. Зазначимо, що оптимізація та реінжиніринг розрізняються швидкістю отримання результатів після їх застосування. Реінжиніринг – це зміна та значне переосмислення бізнес-процесів для покращення основних показників ефективності та продуктивності. На противагу реінжинірингу, який переважно не забезпечує довгострокову стратегічну адаптивність, оптимізація процесів надає можливість підприємствам швидше адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Оптимізація бізнес-процесів підприємств є надзвичайно важливою, так як вона враховує вплив ресурсів та ринкових умов у трансформації підприємства. Ефективність управління бізнес-процесами підвищується, за умови, коли на початковому етапі здійснюється реінжиніринг бізнес-процесів, що передбачає їх суттєву переоцінку і перепроєктування, а на наступному – оптимізація бізнес-процесів.

Висновки

На основі теоретико-методологічного аналізу категоріального апарату в системі менеджменту підприємств обґрунтовано, що бізнес-процес є комплексом взаємозалежних операцій. Застосування специфічного інструментарію та методів у межах цих операцій забезпечує трансформацію вхідних ресурсів у корисні для організації результати. Водночас встановлено, що управління бізнес-процесами слід трактувати як векторний вплив менеджменту на внутрішні процеси задля їх модернізації, підвищення продуктивності та досягнення стратегічного ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Глушевський В. В. Моделювання поточкових процесів розподілу ресурсів і продукції на мережі бізнес-процесів підприємства. *Вісник КНУТД: Серія «Економічні науки»*. 2015. № 2 (85). С. 139–148.
2. Нищенко О. В. Підходи до визначення та класифікації бізнес-процесів виробничого підприємства. *Вісник Одеського національного університету*. 2015. Т. 20. Вип. 5. С. 127–131.
3. Остапчук Т.П., Ткачук Г.Ю., Виговський В.Г., Кушніренко О.М. Управління формуванням бізнес-моделі підприємства: навч. посібник. Житомир: ПП "Рута", 2020. 268 с.
4. Єршова О.О. Зарубіжний досвід ефективного управління бізнес-процесами підприємств. *Вісник КНУТД*. 2016. №6 (105). С. 66–79.
5. Рєпіна І.М., Теплюк М.А. Управління якістю бізнес-процесів на підприємстві. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. №5(263). С. 65–72.
6. Касич А.О., Рафальська І.В. Бізнес-моделі сучасних підприємств: поняття, види, зарубіжний досвід. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Випуск 37. С. 86–92.

Острий Ігор Федорович – асистент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: oif14@ukr.net

Ostriy Ihor F. – assistant Professor of the Department of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: oif14@ukr.net